

Залишаються відкритими питання щодо приватизації, розвитку державно-приватного партнерства, залучення інвестицій, технічних інновацій і технологічної модернізації в транспортну галузь. Подібну ситуацію можна пояснити об'єктивними причинами. По-перше, практично повною відсутністю державної підтримки. По-друге, недоліком власних коштів залізниць. По-третє, відсутністю зовнішніх джерел фінансування. Крім зазначених проблем діяльності залізничного транспорту, необхідно виділити також невирішені питання щодо задоволення потреб економіки, такі як невідповідність якості обслуговування вантажовласників та пасажирів європейським вимогам, низька швидкість перевезень, постійне збільшення частки транспортної складової у собівартості продукції, значний ступінь державного регулювання залізничного сектору економіки тощо.

1. Видавництво «RAIL.insider». URL: <https://www.railinsider.com.ua/uz-vdalosya-zberegty-palne-ta-dilytysya-nym-iz-vijskovymy/>.
2. Електронний ресурс Укрзалізниці. URL: <https://uz-vezemo.com/>.
3. Мультимедійна платформа РБК–Україна. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/ryatuvali-zhive-ukrзалiznitsi-rozprovili-skilki-1667614610.html>.

УДК 338.2

DOI: 10.31733/17-03-2023-470-472

Ольга ГАПСЄВА

професор кафедри економіки та соціально-трудових відносин, доктор економічних наук, доцент

Євген ВІТЮТІН

аспірант кафедри економіки та соціально-трудових відносин

(Університет митної справи та фінансів)

ВАЖЛИВІСТЬ ВИЗНАЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДИНИ ЯК БАЗОВОГО КОМПОНЕНТА СТРАТЕГІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У деяких дослідженнях вертикаль економічної безпеки структурують у контексті виокремлення цілей сталого розвитку [1, с. 42-43], відповідно, структурними складовими безпеки виступають (рис. 1): глобальна економічна безпека, економічна безпека держави, регіону, підприємства, особистості.

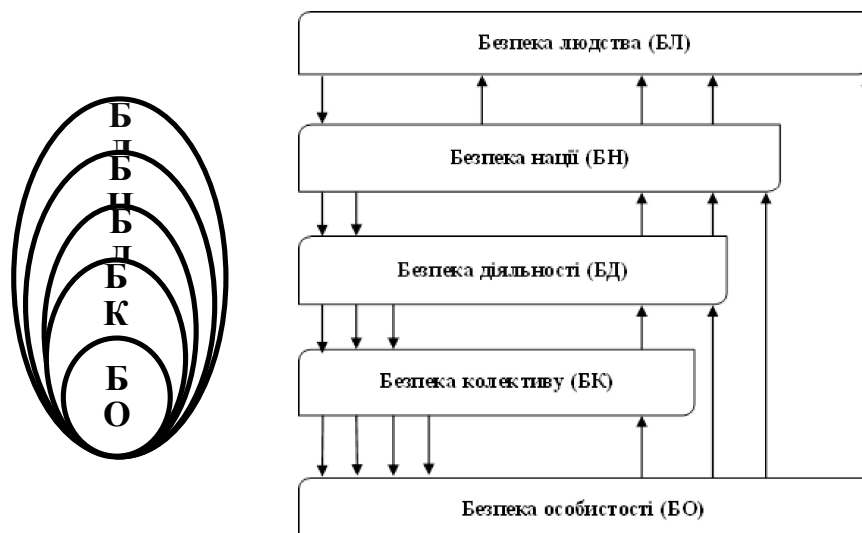

Рис. 1. Взаємозв'язок і взаємозалежність об'єктів безпеки [2]

У дослідженні міжнародної економічної безпеки особливої уваги потребує з'ясування міста безпеки людини у складній моделі міжнародної економічної безпеки. Фактично, у теперішній час відбувається не тільки корегування завдань, спрямованих на безпековий формат розвитку людства у контексті забезпечення сталого розвитку, мова йде про переосмислення майбутнього та перспектив людства в умовах сучасних трансформацій. Розвиток людини має бути основним індикатором за умов визнання нетотожності зростання та соціально відповідального розвитку [3, с. 309].

Перефокусування у напрямку визначення базовою складовою безпеки безпеки людини відбувалось на тлі відповідних змін, що відбувались останнім часом у світовому співтоваристві та пов'язані із соціально-демографічними питаннями та питаннями соціально-трудових відносин [4].

Дебати щодо концепції безпеки людини пов'язані із забезпеченням, у першу чергу, гуманітарних потреб, цінностей, оскільки людина не обов'язково стає об'єктом безпеки держави через появу у світовому господарстві терористичних організацій та злочинних угруповань, що діють поза державним контролем [5, с.107]. Безпека людини має визначатись наявним миром, доступом до якісних умов їхнього буття, що пов'язано із забезпеченням основних життєвих потреб та їхнього розвитку. Із погіршенням стану навколишнього середовища та поширенням терористичних організацій, посиленням політичної напруги та зростання військових конфліктів у світі, розповсюдженням небезпечних хвороб та зростанням наркотрафіку безпека особистості має тенденцію до зрушення, що вимагає відповідних змін у сучасних стратегіях безпеки.

У визначенні ПРООН [6] безпека людини розглядається, з одного боку, як безпека від хвороби, репресій, голоду, тобто визначається базовими потребами людини, що стосуються задоволення її базових потреб, а з іншого боку, безпека визначає захист людини від випадкових погіршень та ускладнень традиційних закономірностей людини дома, у громаді, на робочому місці тощо. Безпека особистості включає низку підкомпонентів: економічну, продовольчу, особисту, політичну безпеку, охорону здоров'я, безпеку навколишнього середовища та безпеку громади, з урахуванням чого ООН запропоновано відповідні концепції економіки розвитку людини [7], сталого розвитку, які стали основою для розробки стратегій розвитку на національних рівнях, що враховують особливості побудов відповідних моделей міжнародної безпеки, умови впровадження цих моделей і у яких базовим рівнем стає безпека людини.

За словами голови РНБО України [8], під час підготовки проекту Стратегії національної безпеки було враховано суттєві зміни у частині гармонізації нормативно-правових документів у секторі національної безпеки і оборони України з міжнародним законодавством і законодавством країн-партнерів. Головне в Стратегії – створення нової системи гарантування національної безпеки та оборони, спроможної забезпечувати державний суверенітет і територіальну цілісність України від усього комплексу можливих загроз, гарантувати захист прав, свобод і законних інтересів громадян України та подальший суспільний розвиток, передусім людського капіталу.

Однією з головних відмінностей нової Стратегії національної безпеки України є визначення людини, її життя та здоров'я, честі та гідності найвищою цінністю, взаємозв'язок безпеки людини та безпеки держави.

Зокрема, в Стратегії одним з основних пріоритетів є безпека людини, трансформація та осучаснення безпекового сектору з поєднанням уваги до захисту держави із захистом потреб і прав її громадян, створення дієвих інституцій, які б спиралися на принципи належного врядування, верховенства права та дотримання прав людини та стали б передумовою для задоволення цих потреб.

Таким чином, безпека являє собою одну з головних характеристик життєдіяльного суб'єкта, що визначає філософський аспект визначення цієї категорії, що зумовлено [9] поглядом на безпеку як на відповідний важіль життєдіяльності будь-якого суб'єкта, що поєднує мету та можливості його розвитку в умовах невизначеності та ризикового середовища, у свою чергу, рівень безпеки визначається своєчасним виявленням та нейтралізацією ризиків та загроз внутрішнього і зовнішнього середовища.

1. Ляшенко О. М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. К.: НІСД, 2015. 348 с.

2. Грибнінко О. М. Міжнародна економічна безпека в контексті сталого розвитку: монографія. Д.: Середняк Т. К., 2020. 434 с.

3. Булатова О. В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів. Донецьк: ДонНУ,

2012. 386 с.

4. Bilgin P. Individual Security and Societal Dimensions of Security. *International Studies Review*. 2003. Vol. 5 (2). Pp. 203-222.

5. Sarper B., Arman M. Deepening of security conception and violent non-state actors as the challengers of human security. Adnan Menderes University. Journal of Institute of Social Sciences. Vol. 1 (1). Pp. 105-116. URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/166378>.

6. UNDP Human Development Report. New York : United Nations Development Programme. 1994. P. 136. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/255/hdr_1994_en_complete_nostats.pdf.

7. Human Development Report 2009. United Nations Development Programme, 2009. 229 p. URL: http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/269/hdr_2009_en_complete.pdf.

8. Секретар РНБО України Олексій Данілов: «Стратегія національної безпеки дає реальну оцінку викликам і загрозам безпеці та розставляє пріоритети політики у цій сфері». Армія INFORM. 2020. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/10/08/sekretar-mbo-ukrayiny-oleksij-danilov-strategiya-nacjonalnoyi-bezpeky-daye-realnu-oczinku-vyklykam-i-zagrozam-bez-peczy-ta-rozstavlyaye-priorytety-polityky-u-czij-sferi/>

9. Ільєнко О. В. Еволюційний розвиток категорії «безпека» в науково-економічному просторі. Стратегія розвитку України. *Економіка, соціологія, право*. 2013. № 3. С. 59-63.

УДК 336.43

DOI: 10.31733/17-03-2023-472-475

Павло ІЖЕВСЬКИЙ

професор кафедри менеджменту,
фінансів та банківської справи
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
доктор економічних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПРИКЛАДІ ЄС

Останніх півстоліття більшість країн світу відкривали свій простір для іноземних інвестицій з метою підтримки економічного зростання та розвитку, створення нових робочих місць та підвищення добробуту населення. Проте, нові інструменти тиску, з позиції «м'якої сили» окремих країн, створили потенційний ризик для національної безпеки або громадського порядку приймаючих країн, що призвело до потреби застосування бар'єрів для притоку іноземного капіталу в стратегічних сферах.

Сьогодні, розробка країнами інвестиційної політики з врахуванням інтересів національної безпеки стає хорошою політичною практикою, побудованою на принципах відкритості, економічних інтересів та убезпечення від загроз [1]. Першочергово, вона розробляється та впроваджується країнами ЄС, які характеризуються високим рівнем економічного розвитку та інвестиційною привабливістю, а їх державність та економічна стабільність базується на демократичних принципах та цінностях західної цивілізації.

Загрози безпеці для країн Європейського Союзу сформувалися у нетрадиційний характер, що зумовлений ризиками підризу автономії його інститутів прямими іноземними інвестиціями спрямованими в інформаційні технології та портову інфраструктуру, які розглядаються як критичні мережі для потоків товарів та інформації. Для нівелювання інвестиційних загроз країни-учасниці співтовариства формують та координують заходи, що передбачають скринінг інвестицій, спрямований на захист бізнес-активів (визначеними для сприяння європейській стратегічній автономії) від іноземних інвесторів, які можуть загрожувати законним цілям державної політики.

Особливість регламенту «перевірки» інвестицій має на меті посилення співпраці між країнами-учасниками ЄС в плані узгодження структури національних механізмів перевірки. Прямі інвестиції в межах, що перевищують 10 % від загального обсягу прав власності на об'єкти інфраструктури, що пов'язані з національною безпекою надають можливість інвестору впливати на управління ними [2]. Для цього створена концептуальна основа, в межах основної функції регулювання скринінгу, надаватиме можливість вигідного обміну інформацією про іноземні інвестиції, а якщо країна запроваджує внутрішній механізм перевірки інвестицій, то надані повноваження дозволяють (частково або повністю)